

A történelemtanítás módszerei, eszközei, szinterei (1994-2014)

Válogatott bibliográfia

Összeállította: Gyertyánfy András

A bibliográfia a magyar nyelvű történelem-pedagógiai írások közül a metodikai jellegűeket tartalmazza, téma szerinti bontásban, lehetőség szerint internetes hozzáférésük feltüntetésével. A jelzett időszakban Magyarországon a történelemtanítás kérdéseit átfogóan két iker-kiadvány tárgyalta, melyekre a gyűjtemény a következő módon hivatkozik:

TGyak CSEPELA Jánosné – HORVÁTH Péter – KATONA András - NAGYAJTAI Anna (2000): *A történelemtanítás gyakorlata. Tantárgy-pedagógiai tankönyv.* Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 480 p.

TTan KATONA András – SALLAI József(2002): *A történelem tanítása.* Tantárgy-pedagógiai összefoglaló. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 299 p.

Az 1994 előtti szakirodalomról V. Molnár László: *Történelemtanítási szakirodalmunk válogatott bibliográfiája (1958-1993)* tájékoztató, mely az *Iskolakultúra* III. évf. (1994) 21-22. számának mellékleteként jelent meg.

Ezeket kívül honlapunkon (www.tortenelemtanitas.hu) található Mucsi József: *Történelempedagógiai bibliográfia 1999–2009* c. összeállítása: http://www.tortenelemtanitas.hu/wp-content/uploads/2010/09/tortenelempedagogiai_bibliografia.pdf, valamint Katona András *szakirodalmi válogatása történelem szakmódszertanból*: <http://tortenelemtanitas.hu/wp-content/uploads/2010/02/szakirodalom1.pdf>.

Megtalálható ugyanitt a „*Módszertani lapok: történelem (1994–2003)*” és a „*Történelempedagógiai Füzetek (1997–2008)*” repertóriumai: <http://www.tortenelemtanitas.hu/2010/02/modszertani-lapok-tortenelem-repertorium/>, illetve <http://www.tortenelemtanitas.hu/2011/03/a-tortenelempedagogiai-fuzetek-repertoriuma/>.

Animáció

- BALTAVÁRI Tamás (2013): A mohácsi csata[animáció]. *Történelemtanárok Egylete* 2013. május 30. csütörtök
<http://www.tte.hu/toertenelemtanitas/toertenelemtanitas-a-gyakorlatban/7719-baltavari-tamas-a-mohacsi-csata>

Belső képalkotás, rajz

- HEGYESHALMINÉ VARGA Judit (2012): Képzeld el!/Rajzold le!*Történelemtanárok Egylete* 2012. május 23.
<http://www.tte.hu/toertenelemtanitas/toertenelemtanitas-a-gyakorlatban/7485>

Csoportmunka

- TGYAK302-305.

Differenciálás, felzárkóztatás

- TGYAK297-300.

Drámapedagógia, szerepjáték

- SZAJKÓ Otília (2008): Drámapedagógia történelemórán. *Kútbanézők* 14. sz. 147. = A drámajáték lehetséges alkalmazási területei a történelemórán. *Tanítani* 13. évf. 4. sz. (47. sz.) 83.
<http://www.tani-tani.info/084szajko>
- SZONTÁGH Pál (2013): Alkalmazott dráma az általános iskolai történelemtanításban. *Könyv és nevelés* 15. évf. 4. sz. 105-115.
http://olvasas.opkm.hu/portal/felso_menusor/konyv_es_neveles/alkalmazott_drama_az_altalanos_iskolai_tortenelemtanitasban
- VARGA Ákos (2004): Dráma és történelemtanítás. *Történelempedagógiai füzetek* 17. sz. 59-71.

Elektronikus tankönyvek

- KIS Sándor (2014): Papír helyett - Elektronikus tankönyvek használata a történelemórán. *Történelemtanárok Egylete* 2014. április 26.
<http://www.tte.hu/toertenelemtanitas/toertenelemtanitas-a-gyakorlatban/7906-kis-sandor-papir-helyett-elektronikus-tankoenyvek-hasznalata-a-toertenelemoran>

Ellenőrzés, értékelés (szóbeli, írásbeli)

- TGYAK383-397.
- TTAN 223-230.
- LOVRITHY Endre (1997): Ellenőrzés és értékelés a történelemórán. *Történelempedagógiai füzetek* 1. sz. 36-52.

Előzetes ismeretek feltárása, motiválás

- SZABÓ Márta (1999): A motiváció lehetőségei a történelemtanításban. I. rész. *Történelempedagógiai füzetek* 4. sz. 11-21.

Élőszó, tanári és tanulói: elbeszélés, leírás, jellemzés, magyarázat, tanulói kiselőadás, megbeszélés, vita, dramatizálás, tanári kérdések

- TTAN103-130.

Feladatok, feladatlapokkészítése

- TGYAK294-296.
- VILMOSNÉRISAI Mária (2001): Feladatlapok készítése és használata a történelemtanításban. Módszertani segédanyag. *Történelem: tanárikincsestár* 5. sz. F 2.1 1-22.

Fénykép

- BÁNFFYNÉ KALAVSZKY Györgyi (1994): A fénykép szerepe a történelmi megismerésben. *Iskolakultúra* 4. évf. 11-12. sz. 124-129.

Film

- TTAN185-187.
- VAJDA Barnabás (2009): Dokumentumfilm a történelem oktatásában. *Iskolakultúra* 19. évf. 7-8. sz. 151-152. <http://www.iskolakultura.hu/ikultura-folyoirat/documents/137.html>
- VARGA Emese (2013): Történelmi játékfilmek a történelemtanításban *Történelemtanítás* IV. évf. 2. sz. <http://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/2013/07/varga-emese-tortnelmi-jatekfilmek-a-tortenelemtanitasban-04-02-07/>
- VARGA Emese (2014): Történelmi játékfilmek a történelemtanításban II. *Történelemtanítás* V. évf. 1. sz. <http://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/2014/04/varga-emese-tortnelmi-jatekfilmek-a-tortenelemtanitasban-ii-05-01-06/>

Forrásfeldolgozás, ismeretszerző és gondolkodási képességek fejlesztése

- TGYAK284-291, 292-294.
- TTAN 173- 176.
- KATONA András (2007): Forrásközpontú történelemtanítás. A szöveges történelmi források elemzésének haszna és példái. *Történelem: tanárikincsestár* 29. sz. F 2.9 1-114.
- KOJANITZ László (2011): A forrásfeldolgozástól a kutatásalapú tanuláshoz. *Történelemtanítás* II. évf. 4. sz.

<http://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/2012/01/kojanitz-laszlo-a-forrasfeldolgozastol-a-kutatasalapu-tanulasig-02-04-05/>

- KOJANITZ László (2010): A kérdésorientált (inquiry based) történelemtanítás összekapcsolása az IKT adta lehetőségekkel. *Iskolakultúra* 20. évf. 9. sz. 65-81. <http://www.iskolakultura.hu/ikultura-folyoirat/documents/148.html>
- RANSCHBURG Ágnes (2004): A közös követelmények (fejlesztési feladatok) érvényesülése a történelemtanításban. *Történelem: tanárikincsestár* 17. sz. H 1.14 1-12.

Hanganyagok

- TTAN 184-185.

Időben való tájékozódás, kronológia

- TGYAK254-262.
- TTAN 119-124.

Internet, számítástechnika

- BÁNKI István (2001): Multimédia-eszközök a történelemtanításban és a tanári háttérmunkában. Segédanyag multimédia-eszközök felhasználására. *Történelem: tanári kincsestár* 3. sz. H 1.1 1-14.
- BÁNKI István (1997): Multimédia eszközök alkalmazása a történelemtanításban. *Történelempedagógiai füzetek* 1. sz. 53-74.
- FARKAS Zoltán (2002): A számítástechnikai eszközök a történelemtanításban. *Nyelvünk és kultúránk* 123. sz. 56-62.
- FARKAS Zoltán (1999): Az informatikai eszközök felhasználása a történelem tanításában. *Új Pedagógiai Szemle* 49. évf. 11. sz. 75-80. <http://epa.oszk.hu/00000/00035/00032/1999-11-in-Farkas-Informatikai.html>
- KISS Boda Ferenc (2002): Internet és történelem. Hogyan hasznosítható a számítástechnika a történelem oktatásában? *Könyv és Nevelés* 4. évf. 1. sz., 79. <http://olvasas.opkm.hu/index.php?menuId=125&action=article&id=298>

Internetes adatbázisok

- BÉNYI Klaudia (2011): Online adatbázisok a történelem szolgálatában II. Árkádia. *Történelemtanítás* 2. évf. 3. sz. <http://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/2011/10/online-adatbazisok-a-tortenelemtanitas-szolgalataban-ii-%E2%80%93-benyi-klaudia-arkadia-%E2%80%93-tortenelemoktatasi-portal-02-03-12/>
- FEKETE Bálint (2013): Online adatbázisok a történelemoktatás szolgálatában III. Ábrák a Nemzeti Tankönyvkiadó Forrásközpontú történelem sorozatának adatbázisaiból. *Történelemtanítás* 4. évf. 1. sz. <http://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/2013/04/fekete-balint-online-adatbazisok-a-tortenelemoktatasi-szolgalataban-iii-04-01-08/>

- FEKETE Bálint (2011): Online adatbázisok a történelem szolgálatában I. A Fortepan. *Történelemtanítás* 2.évf. 3. sz.
<http://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/2011/10/online-adatbazisok-a-tortenelemoktatas-szolgalataban-i-fekete-balint-a-fortepan-02-03-11/>

Játék

- MARGRAF, Erik (2010): Versenyfutás Afrikáért. Szituációs játék Afrika gyarmatosításáról. *Történelem: tanárikincsestár* 40. sz. H 1.47 1-24.
- Módszertani bevezető a játékos feladatokhoz. Pedagógiai segédanyag az általános és a középiskolák számára (2003). *Történelem: tanárikincsestár* 2003. 12. sz. F 5.1 1-4.

Kép, ábra, táblai rajz

- TTAN176-184.
- MOLNÁR László (2001): A tankönyvi illusztráció mint megismerési bázis. *Történelempedagógiai Füzetek* 8. sz. 57-76.
- SZÁRAY Miklós (2010): Az ábrák szerepe a történelemtanításban. In: Kaposi József – Katona András (szerk.): *Fortiter et constanter. A hetvenesztendős Závodszy Géza köszöntése*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest. 233-248.

Könyvtár

- TGYAK424-431.

Levéltár

- GERA Zsófia - SZABÓ Dorottya - TÓTH Anita - TROSTOVSKY Gabriella (2008): Miről mesél a levéltár? (1. rész). Kompetenciafejlesztő munkalapok általános iskolások és középiskolások számára. *Történelem: tanárikincsestár* 32. sz. H 2.1 1-30.
- GERA Zsófia - SZABÓ Dorottya - TÓTH Anita - TROSTOVSKY Gabriella (2008): Miről mesél a levéltár? (2. rész). Kompetenciafejlesztő munkalapok általános és középiskolások számára. *Történelem: tanári kincsestár* 33. sz. H 2.2 1-20.
- TOMA Katalin (1997): A levéltár szerepe a történelemoktatásban. *Iskolakultúra* 7. évf. 10. sz. 96-99. <http://www.iskolakultura.hu/ikultura-folyoirat/index.htm>

Mobiltelefon

- KIS Sándor (2012): „Elő a mobilokkal!” M-learning – a mobiltelefon alkalmazási lehetőségei a történelemórán. *Történelemtanárok Egylete* 2012. május 30. <http://www.tte.hu/toertenelemtanitas/toertenelemtanitas-a-gyakorlatban/7496-el-a-mobilokkal-m-learning-a-mobiltelefon-alkalmazasi-lehetsegei-a-toertenelemoran>

Modellezés

- Ósz Gábor (1995): Modellezés a történelemtanításban. *Módszertanilapok. Történelem* 2. évf. 4. sz. 20-21.
- Ósz Gábor (2006): Alternatív módszerek a tanórán kívüli történelemtanításban. *Történelem: tanárikincsestár* 23. sz. H 1.20 1-6.

Módszerek együttese

- MONORINÉ PAPP Sarolta (2013): Kultúraváltás: igen – nem!? Kollegiális levelek. *Történelemtanárok Egylete* 2013. május 30.
<http://www.tte.hu/toertenelemtanitas/toertenelemtanitas-a-gyakorlatban/7718-monorine-papp-sarolta-kollegialis-levelek>
- MONORINÉ PAPP Sarolta (2013): Módszertani csapdahelyzetek és kivezető utak. *Történelemtanárok Egylete* 2013. május 30.
<http://www.tte.hu/toertenelemtanitas/toertenelemtanitas-a-gyakorlatban/7717-modszertani-csapdahelyzetek-es-kivezet-utak>

Múzeum, kiállítás

- TGYAK 410-424.
- TTAN 252-258.
- BÁNKI István (2013): Történelem a mának? – kiállítás kortársvezetéssel. *Történelemtanárok Egylete* 2013. május 29.
<http://www.tte.hu/toertenelemtanitas/toertenelemtanitas-a-gyakorlatban/7716>
- DOBOZY Nóra Emőke (2011): Múzeumi módszerek a történelemtanításban. A magyar barokk korszaka. *Történelem: tanárikincsestár* 42. sz. H 2.4 1-18.
- FOGHTŰY Krisztina (2001): Régi és új feladatok a múzeumpedagógiában. *Módszertanilapok. Történelem* 8. évf. 3. sz. 10-15.
- KONCZ Erzsébet – SZABOLCS Ottó (1995): *Történelemtanítás és múzeum: múzeumpedagógiai segédkönyv tanárok és a muzeológusok részére*. Korona Kiadó, Budapest. 68 p.
- MATUZ Edit (2012): A Múzeumok és Látogatók Alapítvány két kiadványáról. *Történelem: tanárikincsestár* 46. sz. G 3.3 1-6.
- MATUZ Edit (2006): "Keresd a kincset!" Gondolatok a múzeumpedagógiai kiadványokról. *Történelem: tanárikincsestár* 23. sz. H 1.22 1-16.
- MATUZ Edit (2007): Múzeumpedagógiai kiadványok a történelemtanításban. *Történelem: tanárikincsestár* 28. sz. H 1.34 1-18.
- SÍK László (2005): Diákok a múzsák templomában – avagy a múzeumpedagógia kompetenciái. Célok és tapasztalatok. *Történelempedagógiai Füzetek* 18. sz. 64-69.
- VADÁSZ Viktorné (2000): Múzeumbontogató. *Módszertanilapok. Történelem* 7. évf. 3. sz. 21-26.

Oral history, interjú, családtörténet

- BÁNKI István(2012): Don-kanyar, 1943/2003 – családi történetek az órán? *Történelemtanárok Egylete* 2012. május 18.
<http://www.tte.hu/toertenelemtanitas/toertenelemtanitas-a-gyakorlatban/7478>
- Családtörténeti rövidfilmek felhasználása történelemórákon (2012). *Történelemtanárok Egylete* 2012. április 17.
<http://www.tte.hu/toertenelemtanitas/csaladtoerteneti-es-eletutinterjuk-a-toertenelemoran/7453>.
- KONCZ István (2014): Az interjú-projekt tapasztalata. *Történelemtanítás V. évf.* 2-4. sz.
<http://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/2014/12/koncz-istvan-az-interju-projekt-tapasztalata-05-02-16/>
- RÁCZ Zoltán (2014): Mondd el, hogy tudjuk! – avagy egy pályázat tapasztalatai. *Történelemtanítás V. évf.* 2-4. sz.
<http://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/2014/12/racz-zoltan-mondd-el-hogy-tudjuk-%E2%80%93-avagy-egy-palyazat-tapasztalatai-05-02-15/>

Óratervezés

- TGYAK322-378.
- KOJANITZ László (2003): Új történelmi programok fejlesztése. *Új Pedagógiai Szemle* 53. évf. 6. sz. 66-71. <http://epa.oszk.hu/00000/00035/00072/2003-06-mu-Kojanitz-Uj.html>
- LŐRINCZ László (2009): Dramaturgia és feszültségteremtés a történelemórán. *Történelemtanárok Egylete* 2009. április 16.
<http://www.tte.hu/toertenelemtanitas/toertenelemtanitas-a-gyakorlatban/5942-dramaturgia-es-feszultsegteremtes-a-torioran>

Prezentáció (ppt)

- BÉKÉS Anna (2014): Frontálisan, izgalmasan. *Történelemtanárok Egylete*2014. április 28. <http://www.tte.hu/toertenelemtanitas/toertenelemtanitas-a-gyakorlatban/7908>
- KÉKESI Szabolcs(2005): PowerPoint a történelemtanításban. Tanítási segédanyag. *Történelem: tanárikincsesár*20. sz. H 1.16 1-16.
- LUTTER Andrásné Hegedűs Ildikó (2014): Mit kezdünk a PPT-vel? *Történelemtanárok Egylete*2014. április 28.
<http://www.tte.hu/toertenelemtanitas/toertenelemtanitas-a-gyakorlatban/7907-lutter-andrasne-hegeds-ildiko-mit-kezdjenk-a-ppt-vel>

Projekt, portfólió, házi dolgozat

- TGYAK301-302.
- TTAN 189-192.

- GÖNCZÖL Enikő (2014): A történelmi tudás hálózata. *Történelemtanárok Egylete* 2014. április 30.
<http://www.tte.hu/toertenelemtanitas/toertenelemtanitas-a-gyakorlatban/7914-goenczoel-enik-a-toertnelmi-tudas-halozata>
- HÍDVÉGI Gabriella (2008): A diktatúra fogalmának tanítása projektmódszerrel. *Történelem: tanári kincseslád* 30. sz. H 1.37 1-20.
- MAKK Gábor (2010): „Az út a fontos, nem az út vége!” A portfólió, mint fejlesztési módszer adaptivitása a történelemtanulásban és –tanításban. *Történelemtanítás* I. 3. szám
<http://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/2010/10/makk-gabor-%E2%80%9Eaz-ut-a-fontos-nem-az-ut-vege%E2%80%9D-a-portfolio-mint-fejlesztési-módszer-adaptivitása-a-tortenelemtanulásban-es-%E2%80%93tanításban-01-03-05/>
- MIKLÓSI László (2012): Légy önálló! Egy szabadon választott téma feldolgozása nyolcadik osztályban *Történelemtanárok Egylete* 2012. május 29.
<http://www.tte.hu/toertenelemtanitas/toertenelemtanitas-a-gyakorlatban/7494>
- PIVÁRCSI István (2011): A Zrínyi család helye és szerepe a magyar történelemben. Játékos történelemtanulási projekt általános és középiskolák számára. *Történelem: tanári kincseslád* 44. sz. I 2.2 1-30.
- PIVÁRCSI István (2011): Az Esterházy család helye és szerepe a magyar történelemben. Játékos történelemtanulási projekt általános és középiskolások számára. *Történelem: tanári kincseslád* 43. sz. I 2.1 1-36.
- PIVÁRCSI István (2010): A boszorkányság története. Játékos történelemtanulási projekt általános és középiskolások számára. *Történelem: tanári kincseslád* 38. sz. H 1.44 1-20.
- SZOKODY Sándorné (1995): Házi dolgozatok a nyolcosztályos gimnázium történelemtanításában. *Iskolakultúra* 5. évf. 1-2. sz. 143-146.
- SZŰCS Csabáné Buzás Klára (2000): A projekt módszer szerepe és lehetőségei a történelem tanításában. *Pedagógiai műhely* 25. évf. 4. sz. 16-20.

Sajtó, újságok

- HORVÁTH György (1997): A sajtóanyag felhasználási módszerei a történelemtanításban *Történelempedagógiai Füzetek* 1. sz. 109-119.

Szépirodalom és ismeretterjesztő művek

- TGYAK179-184.
- KUTASINÉ Szabó Piroska (2001): Történelemtanítás és szépirodalom. *Történelempedagógiai füzetek* 8. sz. 77-96.
- NAGY Attila (1999): Történelemtanítás és szépirodalom. *Könyvtárilevelező/lap* 11. évf. 7. sz. 9-11.

Szóbeli és írásbeli kifejezőképesség, esszéírás

- TGYAK291-292.
- GYULAI Zsuzsanna (2007): A történelmi esszé követelményei a kétszintű érettségi vizsgák tapasztalatai alapján. *Történelem: tanári kincsestár* 29. sz. F 2.8 1-10.

Tananyag megszilárdítása

- TTAN 220-222.

Tanulmányi kirándulás

- TGYAK 444-452.
- CSORBA Csaba(2000): Gondolatok a tanulmányi kirándulásokról. Tapasztalatok – ötletek. *MódszertaniLapok. Történelem* 7. évf. 4.sz. 17-22.
- SZABOLCS Ottó (2004): Műemléki séták - tanulmányi kirándulások. Pedagógiai segédanyag. *Történelem: tanárikincsestár*17. sz. F 6.1 1-4.
- TITKOS Sándorné (2008): Történelemórák történelmi helyszínen. *Fókusz*10. évf. 1. sz. 118-124.

Térképhasználat, topográfia:

- TGYAK 239-254.
- CSEPELA Jánosné (1995): Hol, hová, merre, meddig? Gondolatok a topográfiai képesség fejlesztéséről. *MódszertaniLapok. Történelem* 2. évf. 2. sz. 15-24.
- GYERTYÁNFY András (2011): Magyarország történeti topográfiájának tanítása a történelemórán. *Történelemtanítás* II. 2. sz.
<http://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/2011/06/gyertyanffy-andras-magyarorszag-torteneti-topografiajanak-tanitasa-a-tortenelemoran-02-02-06/>
- KORPICZS Zsolt (2010): Az interaktív térképek helyzete és lehetőségei a modern történelemoktatásban. *Történelemtanítás*1. évf. 3. sz.
<http://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/2010/10/korpics-zsolt-az-interaktiv-terkepek-helyzete-es-lehetosegei-a-modern-tortenelemoktatásban-01-03-06/>
- SZABADINÉVÍSZMEG Erzsébet (2006): A térképek és atlaszok szerepe a 10-14 évesek történelemoktatásában. *Történelempedagógiai Füzetek* 21-22. sz. 63-89.
- SZABÓ Márta (1999): A motiváció lehetőségei a történelemtanításban. II. rész: A térbeli tájékozódás képességének fejlesztése. *Történelempedagógiai füzetek* 4. sz. 21-30.
- SZÁRAY Miklós (2010): A térkép szerepe és elemzése a történelemórán *Történelemtanítás* I. 2. szám
<http://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/2010/05/szaray-miklos-a-terkep-szerepe-es-elemzese-a-tortenelemoran/>
- VERESEGYHÁZI Béla (1999): Középkor tanulóink történeti-topográfiai ismeretei. *Történelempedagógiai füzetek* 6. sz.63-74.

Versenyek

- TGYAK452-459.
- Ósz Gábor (2002): Történelmi vetélkedők szervezése és lebonyolítása. Pedagógiai segédanyag. *Történelem: tanárikincsestár* 8. sz. F 2.3 1-14.
- Ósz Gábor (2003): Egy nemzetközi történelmi vetélkedő szervezésének tapasztalatai. Pedagógiai segédanyag. *Történelem: tanárikincsestár* 13. sz. F 2.6 1-12.